

כניסת שבת: 17:47

צאת שבת: 18:51

רבנו תם: 19:28

זה השער לה' צדיקים

יבואו בו

פרשת נח

לקבלת העלון במייל:
sagifrenkel@gmail.com
לתגובות והערות:
שגיא 054-6868199

כִּי לַיָּמִים עוֹד שִׁבְעָה אֲנֹכִי מִמָּטִיר עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וָאַרְבָּעִים לַיְלָה וּמַחֲיִיתִי אֶת כָּל הַיָּקוּם
אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה (ז,ד)

עברו 120 שנה שנח בנה בהם את התיבה והקב"ה עיכב את הפורענות בעוד שבעה ימים, מדוע עשה כן? שהרי בעקבות כך יכולים חלילה להוציא לעז על נח שלא הגיע המבול בזמן. ישנם מספר תירוצים לעניין זה:

1. פרש"י: 'אלו ז' ימי אבלו של מתושלח הצדיק, שחס הקדוש ברוך הוא על כבודו ועכב את הפורענות, צא וחשוב שנותיו של מתושלח, ותמצא שהם כלים בשנת ת"ר שנה לחיי נח'.

2. כתב התרגום יונתן: כי זמן זה ניתן לאותו הדור כדי שישוּבו בתשובה. אנחנו רואים גם אצלנו איך הקב"ה מאריך את הדין והחתימה כמה שניתן: תחילה עד ראש השנה ואז עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים, הושענא רבא ושמיני עצרת. (ה'בת עין' פרשת וישב כתב כי ניתן עוד לשוב עד 'זאת חנוכה' – נר שמיני של חנוכה).

3. הרה"ג שקד בזהדנה שליטא: חשבתי להסביר את עניין הוספת שבעת הימים הללו ע"פ מה שכתב הבן איש חי זיע"א (מקבציאל, ש"ר, דרשה לפרשת האזינו). שבעת הימים הנוספים הללו שנתן הקב"ה לפני המבול הם חסד שנתן לנו הקב"ה. אם נעשה חסד באתב"ש (תזכורת: א-ת, ב-ש, ג-ר, ד-ק, ה-צ, ו-פ, ז-ע, ח-ס, ט-נ, י-מ, כ-ל) נקבל: שהאות ח' מתחלפת עם ס', האות ס' מתחלפת עם ח' והאות ד' מתחלפת עם ק' – סח"ק, אותיות קס"ח בגי' 168. ביום אחד יש 24 שעות, בשבעה ימים יש 168 שעות (24x7) כמנין אתב"ש של חסד.

4. בירושלמי (מ"ק פ"ג ה"ה) כתוב: ששבעה ימים אלו היו אבל לקב"ה על עולמו אשר משחיתו בסופם. ואל תקשה שמתאבלים על נפטר אחרי שמת, ומדוע הקב"ה מתאבל על עולמו טרם השחיתו? שהרי כלפי השי"ת לא שייך עבר ועתיד. (דברי קודש' גיליון 90)

וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וָאַרְבָּעִים לַיְלָה. בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ.. אֶל הַתֵּבָה. (ז,יב-יג)
דייק הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זצ"ל בספרו "אגרא דכלה", בסדר מעשה בראשית הלילה קודם ליום כש"כ 'וַיְהִי עָרֶב וַיְהִי בֹקֶר', ומדוע כאן הקדים הכתוב ימים ללילות? וביאר, אם היה מתחיל הגשם לירד בלילה- היה מן ההכרח שיבואו אל התיבה בלילה, והרי רצה השי"ת להכניסם בפרהסיה, על כן התחיל המטר ביום, ולכן מתחיל הפסוק השני "בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ". (מדשן ביתך')

הרב חנניה צ'ולק שליט"א: בזמן שזוכה אדם להנהגה של מדת הרחמים, קל לו ללכת עם הקב"ה. כאשר הבריות טובה, הפרנסה ברווח ויש נחת מהילדים, לא קשה להיות בעל אמונה. אך הגדלות האמיתית היא לדבוק בקב"ה גם כשמידת הדין שולטת ויש חושך, צרות וקשיים – ובכל זאת היהודי לא מהרהר ולא מערער, ח"ו, אלא דבק בבורא יתברך באמונה ובאהבה.

זאת היתה גדלותו של נח – "את האלקים התהלך נח", גם בזמן ששלטה מדת הדין הוא המשיך לדבוק בקב"ה בכל כחו ומאודו. בזכות הנהגה זו הוא זכה להיות "איש צדיק תמים", בזכותה יש קיום לכל העולם, ובזכותה זכה נח לשלש מאות וחמשים שנה של חיים אחרי המבול, ויצאו ממנו שבעים אומות.

סיפור לי רבי צבי נקר (מחבר סדרת הספרים "אמונה שלמה") סיפור ששמע מרבי, ששמע מזקן מופלג שהוא בעצמו היה בעל המעשה: כשפרצה מלחמת העולם הראשונה, תפסו השלטונות הרוסיים אותו ואת כל האזרחים שיכלו לתפוס, כדי לשולחם לחזית מול הצבא הגרמני. הצבא הרוסי היה פרימיטיבי וחלש וכלי הנשק של חייליו היו מיושנים. ולא זו בלבד, אלא שרבים מהחיילים לא צוידו כלל בכלי נשק, ונתנו להם רק סכינים וחרבות כדי להילחם מול הגרמנים, שהיו מצוידים במכונות ירייה ובתותחים, והיו טובחים בהם בלי רחם. מה עשו הרוסים? הם השתמשו בחיילים ובאזרחים שלהם כבשר תותחים.

הם לקחו קבוצה של עשרת אלפים חיילים ומגויסים טריים, ושלחו אותם להילחם נגד הגרמנים. הם שיערו שהגרמנים יהרגו ששת אלפים או שבעת אלפים מאנשיהם, אבל ארבעת האלפים הנותרים יגיעו אל הגרמנים ויהרגו בהם עם החרבות והסכינים. מובן שרבים מאותם ארבעת אלפים יהרגו אף הם בקרב, אך הם יצליחו לגרום תוך כדי כך לאבדות גם אצל הגרמנים.

היהודי בעל המעשה שהה עם עוד אלפי מגויסים שגויסו בעל כרחם. הם עמדו להישלח אל החזית, והמתינו רק לבואו של גנרל שאמור לשאת בפניהם נאום תעמולה נלהב כדי לחזק בהם את המוטיבציה להקריב את עצמם למען רוסיה. אותו יהודי ידע, שאין כמעט ספק שהוא יהרג בתוך שעות ספורות. הוא החליט להתפלל תפילת מנחה, אולי בפעם האחרונה בחייו, ונעמד להתפלל מעומק לבו. הוא לא ראה ולא שמע מה נעשה סביבו.

תוך כדי כך הגיע הגנרל, וכלם נעמדו והצדיעו וחלקו לו כבוד גדול, ורק היהודי עמד בצד ולא התייחס כלל אל הגנרל. הגנרל כעס מאוד. הוא שאג פקודה, ושני חיילים תפסו את היהודי והשליכו אותו לכלא, כדי שישב שם עד שייערך לו משפט צבאי. הוא ידע כי מדובר בגזר דין מוות. ההתנהגות שלו נחשבה כמרד בעיצומה של מלחמה, ובנסיבות כאלו אין סגורים ואין עורכי דין. רק משפט מוות.

אותו יהודי לא אמר לעצמו ח"ו: "זו תורה וזה שכרה? עונש מוות על תפילת מנחה?" אלא אמר לעצמו, "לא משנה מה אומר או לא אומר לשופט בזמן המשפט, בכל מקרה יהרגו אותי. אני אתפלל לה' גם במהלך המשפט". כאשר הובא לפני השופט הצבאי, שאל אותו השופט, "חייל, מה שמך?" והיהודי ענה: "למנצח מזמור לדוד". שאל השופט: "מה הדרגה שלך?" והוא ענה: "יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלוהי יעקב". "מה יש לך לומר להגנתך?" והוא אמר: "ישלח עורך מקדש ומציון יסעדך". אמר השופט: "אין עם מי לדבר... החייל הזה משוגע, חולה נפש! סלקו אותו מכאן, תשלחו אותו לבית חולים לחולי נפש".

האיש נשלח לבית החולים לחולי נפש ושהה שם מספר שבועות, ולאחר מכן בדק אותו רופא ואישר שהוא בריא בנפשו. היהודי שוחרר מבית החולים, זכה להינצל מהמלחמה והאריך ימים. וכשהיה מספר את הסיפור לנכדיו ולניניו, היה מוסיף ואומר: "בתחילה – היה נראה כאילו תפילת המנחה עומדת להביא עלי מוות ודאי, אבל באמת התפילה הצילה את חיי, ובזכותה לא נשלחתי לחזית כבשר תותחים, ולא נהרגתי כפי שנהרגו מרבית החיילים שהיו אתי באותה שיחת מוטיבציה של הגנרל..."

(שש באמרתך' מתוך גליונו של הר' צ'ולק פרשת נח תשפ"ה)

צהר תעשה לתיבה (ו,טז)

בפסוק זה, ה' מצוה את נח ליצור חלון בתיבה, כדי שיכנס אור פנימה. בפשטות, זה נראה צורך טכני – להאיר את פנים התיבה. אבל לא מובן: הרי כל סיפור המבול רצוף ניסים – הכנסת כל בעלי החיים לתיבה, שמירתם במשך שנה, אספקת המזון... הכל מעל לטבע. אם כן, מדוע לא נעשה גם נס כדי להאיר את התיבה מבפנים, בלי צורך בחלון?

בסיפור שלפנינו, אפשר למצא תשובה לכך: באחת העיירות הסמוכות לעירה 'ווארקע', התגורר יהודי אשר זכה לבן אחד ויחיד בלבד, לאחר שנים רבות של תפילות ותחנונים. באחד הימים, החל הילד לחוש ברע. האב המודאג מהר להביא אותו אל רופא העיירה. בדק הרופא את הילד הכאוב, ולאחר מכן פקר את ידיו ואמר לאב: "צר לי, אך בנך חולה במחלה קשה שאין לה מרפא! אין בכחי לעזור לך, אני יכול רק ליעץ: אתה יהודי... קום קרא אל אלקיך!"

לשמע דבריו של הרופא – נחרד האב. מבלי להיכנס אל ביתו, מהר ושם את פעמיו אל העירה 'ווארקע', אל הרבי הקדוש רבי מנדל מ'ווארקע'. כאשר נכנס אל הקדש פנימה – פרץ האב בבכי, וזעק בתחנונים: "רבי, הושיעני! בני היחיד, אשר למענו התפללתי במשך שנים ושפכתי דמעות כה רבות, חולה וזקוק לרחמי שמים מרבים! אנא, רבי! התפלל בעדי!"

האב נשנק והדמעות זלגו מעיניו ללא הרף. הרבי שקע בהרהורים במשך שעה ארוכה, ולאחר מכן הרים את עיניו הקדושות ואמר בכאב: "צר לי, אך לא אוכל לעזור לך... שערי שמים נעולים בפני, ואינני יכול לפעול מאומה!" שביב התקוה האחרון שבלבו של האב האומלל, כבה באחת. מביתו של הרבי הוא יצא שבור ומדכדך, וכשדמעתו על לחיו עשה את דרכו אל ביתו. "אם הרבי אינו יכול לעזור לי – מי יוכל לעזור לי?" הרהר בתוגה, ופרץ נוסף של דמעות בקע מעיניו.

שעה קלה לאחר שחזר אל ביתו, הגיע לפתע לאזניו של היהודי קול שקשוק אופני כרכרה. הכרכרה עצרה בפתח ביתו, ודפיקה נשמעה על דלת הבית. כשפתח את הדלת – נדהם היהודי לגלות בפתח ביתו את הרבי הקדוש מ'ווארקע', בכבודו ובעצמו... לאחר שהזמינו היהודי להיכנס אל הבית פנימה, אמר הרבי: "כשבאת לפני ובכית על ילדך החולה, ניסיתי להתדפק על שערי רחמים, אך מצאתי שהם נעולים וחתומים בפני, לפיכך אמרתי מה שאמרתי. אולם לאחר שעזבת את ביתי שבור ומדכדך – הרהרתי בלבי: אמנם אינני יכול לעזור לך, אינני יכול להושיע אותך, אולם דבר אחד אני בודאי יכול: אני יכול לבכות אתך ביחד! אני יכול להשתתף בצערך הנורא!"

"לשם כך באתי!" הכריז הרבי, והוסיף: "הבה נבכה שנינו יחדו, ואולי בזכות הבכייה המשתפת, תוושעו!" בשעות הבאות, ישבו הרבי והיהודי יחדו לצד מיטתו של הבן החולה. הם שפכו דמעות כמים להחלמתו המלאה, עד שנשמעה שוועתם במרומים ותפלתם התקבלה. הילד החל להראות סימני התאוששות...

בתקופת מלחמת העולם הראשונה, התעוררה רעייתו של ה"חפץ חיים" משנתה באמצע הלילה, וגלתה כי בעלה אינו שוכב במיטתו. היא מהרה לחפשו, ועד מהרה מצאה אותו ישן על גבי ספסל קשה, כשידו תחת ראשו... "מה קרה? מדוע עזבת את מיטתך?" שאלה הרבנית. הסביר ה"חפץ חיים" בפשטות: "איך אוכל לישן על מיטתי בשלווה ובנוחות, בשעה שרבים כל כך מאחינו הפליטים מתגלגלים בחוצות ונאנקים מרעב ומקור? בשעה שבנינו הצעירים שוכבים בחפירות בחזית המלחמה, כשהמוות מרחף נגדם?"

סיפור דומה מסופר על רבי חיים מבריסק. לאחר השרפה הגדולה שפקדה את עירו, בשנת תרנ"ה – לא הסכים לישון בביתו, במיטתו הנוחה, אלא ישן באופן קבוע במסדרון בית הכנסת. "לא אוכל לשכב על מיטתי בשעה שליהודים רבים כל כך אין קורת גג לראשם!" זה מה שנדרש מהאדם: גם אם אינו יכול לסייע בפעל לחברו – הוא צריך, לכל הפחות, לחוש בצרתו ולהשתתף עמו. האם זה יועיל? לא בהכרח. האם יהיה בכך כדי לסייע בפעל? כלל לא בטוח. ובכל זאת, לעצם ההשתתפות בצערו של הזולת – יש ערך כביר! וכך גם הורה הקדוש ברוך הוא לנח לנהג: לעשות חלון לתיבה, כדי שלא יתנתק מהסובב אותו כשיכנס עם בני ביתו אל התיבה, אלא יראה במו עיניו את המתרחש בחוץ – כאשר כל בני דורו טובעים במי המבול. גם אם לא היה בידו לסייע לבני דורו בפעל – נדרש נח לפחות להשתתף עמם בצרתם, ולא לעצם את עיניו ולאטם את לבו מאחורי מסך עצי התיבה... (ללמדך)

אֵלֶּה תוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ. (בראשית ו,ט)

מעשה בצדיק רבי ישראל 'בעל שם טוב' זצ"ל שהגיע באחד הימים אל עיירה קטנה, ובה היה רק יהודי אחד. נכנס הצדיק אל ביתו של האיש, והנה בני ביתו קידמו אותו במגדנות ובמשקה, ואמרו שאביהם עדיין מתפלל, וכשיסיים – יגיע. המתין ה'בעל שם טוב' זמן ארוך מאוד, עד שלבסוף הגיע בעל הבית, ואז התנצל ואמר: "רבי, אני איש פשוט, ובקושי אני יודע לקרוא, וכשאני קורא, תפילתי נמשכת זמן רב. זאת ועוד, אינני יודע מה אומרים בתפילה בכל יום, ועל כן אני קורא בכל יום את הסידור מתחילתו ועד סופו!". נכמרו רחמיו של הצדיק על האיש, ומיד נטל עט ופיסות נייר וכתב עליהן כותרות שיעזרו לאיש. על אחת כתב "תפילת שחרית", ועל אחרת כתב "תפילת מנחה", וכך עשה לאיש סימניות לכל התפילות, והניח אותן כל אחת במקומה. לאחר כמה שעות נפרדו לשלום והצדיק יצא לדרך, והנה לא עברה מחצית שעה והסידור נשמט מידי של האיש אל הארץ, וכל הסימניות שהיו בו נפלו והתפזרו לכל עבר. הלה לא התבלבל, מיד נטל את הסידור וכל הסימניות בידו ופתח בריצה לנסות להדביק את ה'בעל שם טוב' שיסדר לו אותן שוב, ואכן לאחר כברת דרך הצליח להשיג את הצדיק, וביקש ממנו שיסדר לו שוב את הסימניות. לשמע בקשתו חיך הצדיק ואמר: "כנראה הקב"ה היה יותר מרוצה מתפילתך שנאמרה בתמימות אמתית מכל הלב". (משכן שילה)

מִכַּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח לְךָ שִׁבְעָה.. וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהוֹרָה הוּא שְׁנַיִם (ז,ב)

מכל הבהמה הטהורה שב עה, מהלא טהורה שניים. הבהמה הטהורה אינה מזיקה לאף אחד, לא נושכת, לא בועטת – אוכלת רק קש, בשר איננה אוכלת. ומה היא תורמת? בשר, חלב, עורות, העור משמש לביגוד והנעלה, שקים לסחיבה, ולחרישה. -מאידך, חיה טמאה או בהמה טמאה, כל מזונה הוא בשר, וכל מזונה תלוי בטרף בע"ח. ומה היא נותנת? כלום! גם איש טהור עוסק רק בנתינה ולעצמו מסתפק בקב חרובים. ואיש שאינו טהור, עסוק כל הזמן בתענוגותיו. לוקח הכל לעצמו ואינו מתחשב באחרים. רצוי מאוד שכל אדם יערוך לעצמו את חשבוננו. לאיזו קבוצת אנשים הוא רוצה להשתייך, לאלה הרצויים בשל היותם תורמים לזולתם ונחוצים לעולם, או לסוג האנשים שאין לעולם צורך בהם.

מסופר על רבי אייזיק שר, שהלך ברחוב עם תלמיד, ובפינת הרחוב עברה אשה עם עגלה ובתוכה תינוק. מרוב המהירות כמעט "דרסה" את ר' אייזיק. האשה נבהלה מאוד, לא אמרה מילת התנצלות ועזבה מיד את המקום. התלמיד שליווה את ר' אייזיק התרגז, איזו חוצפה, מה אותה אשה חושבת לה, האם פה זה רשות היחיד? ועוד כהנה וכהנה מילים. כשסיים, אמר לו ר' אייזיק שר, אני מדבר אל עצמי, אבל אם אתה רוצה תוכל להקשיב. – אני חושב מה עשיתי היום בשביל עצמי ומה בשביל אחרים. – קמתי בבוקר, כמובן בשבילי, אם לא אקום – אירקב במיטה. התלבשתי, כדי שלא יהיה לי קר. הלכתי להתפלל, כי יש לי כמה דברים לבקש מהקב"ה, ואחר כך אכלתי ארוחת בוקר, כמובן כדי שלא אהיה רעב, אח"כ הלכתי ללמוד קצת גמרא, כי אחרת איך תיראה הצורה היהודית שבי, ועכשיו הלכתי לסדר איזשהו עניין. מה השעה כעת, אחת עשרה לפנה"צ, ועדיין לא עשיתי מאומה למען הזולת, הכל בשביל עצמי. לעומת זאת, האשה שהיתה פה מקודם, לא ישנה כל הלילה בשביל לטפל בילד שלה. כשכבר נרדמה, קמה בזריזות בשש וחצי, אפשר ה לבעלה להתפלל במניין ולקחה על עצמה את העול של סידור הילדים והבית לקראת בית הספר. הכינה סנדוויצ'ים, העירה את הילדים ועם כל הלחץ הלבשה את זה, החליפה לזה, רחצה את זה וצחצחה את נעלי ילדיה. כשסוף סוף התרוקן הבית, נעמדה להכין ארוחת צהריים, וכעת לקחה את ילדיה אל הגן, ולאחר מכן רצה למקום עבודתה כי יש לה מילוי מקום בבי"ס בכדי להביא טרף לביתה. אני שלא עשיתי היום מאומה בשביל אחרים, יכול לומר לה מוסר? לאשה שעדיין לא עשתה היום שום דבר בשביל עצמה. (מדשן ביתך)

